

СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

***РОССОХА В.В., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,
ННЦ «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»***

Становлення громадянського суспільства здійснюється через розвиток інституту місцевого самоврядування, звільнення держави від невластивих для неї функцій регулювання усіх сторін суспільного життя. Самоорганізація й саморозвиток місцевих громад, які делегують частину повноважень і ресурсів центру, змінює модель організованого «зверху» суспільства на організоване «знизу», усуває суперечність між громадянином і державою, яка декларує права і свободи громадян, проте виступає механізмом стримування творчого потенціалу нації, блокування самореалізації життєвих сил людини.

Місьцеве самоврядування – це цілісна систему суспільних відносин, пов'язаних з територіальною самоорганізацією населення, яке визначає організаційну форму функціонування місцевої влади, самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб самоуправління вирішує питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1;2].

Організаційно-структурні моделі самоврядування покликані регулювати різноманітні зв'язки й відносини в системі місцевого самоуправління шляхом забезпечення:

– управління муніципальною власністю і місцевим господарством, формування й використання місцевого бюджету;

– вибору населенням організаційних форм самоуправління, формування структури його органів, запровадження народовладдя на своїй території;

– виконання органами місцевого самоуправління переданих їм державних функцій, реалізації права на судовий захист від неправомірних до них дій і компенсацію понесених витрат.

Особливе значення для розвитку місцевих громад має самоврядування на селі. Однак соціальне самопочуття, трудова і політична активність сільського населення знаходиться на пасивно-очікуваному рівні, що пояснюється рядом причин:

– суттєвим розмежуванням в країні соціально-економічних і політичних процесів та соціальних очікувань, ціннісних орієнтацій людей, недостатньою інформованістю значної частини населення про причини кризового стану, сутність ринкових відносин,

конкретних шляхів прояву власної ініціативи в цих умовах;

– низьким рівнем політичної й моральної довіри до колишніх і нині сформованих інститутів влади, партій і рухів;

– нестачею реального досвіду, переконливих і успішних дій в умовах ринкових відносин, страхом перед безробіттям, вадами соціальної інфраструктури, сфери культури і дозвілля, нормального побуту, соціальної захищеності тощо.

Проте традиційний підхід до розвитку місцевих громад лише «зверху» себе вичерпав. Стало очевидним, що населення місцевих громад має бути залученим до розв'язання місцевих проблем, отримати для цього владні повноваження, матеріальні і фінансові ресурси та гарантії держави. Органам місцевого самоуправління повинні взяти на себе піклування про підвищення якості життя місцевого населення, їх фізичного і морального рівня. Вирішення цих питань можливе за умови, що населення стає господарем і власником території, на якій воно проживає, а місцева влада має у своєму розпорядженні муніципальну власність, муніципальну економіку, місцеві ресурси. При цьому вона використовує не лише адміністративні, правові та економічні важелі регулювання громадських справ, а впроваджує також нормативно-моральні й традиційно-ціннісні методи та враховує громадську думку [3, с. 477-484].

Проблема розвитку місцевого самоврядування у сільській місцевості країни поглиблюється демографічною ситуацією. З 1991 р. чисельність сільського населення зменшилася на 2,5 млн. осіб, а кількість сільських населених пунктів – на 348 одиниць. Водночас кількість сільських рад збільшилася на 1067 одиниць. На початок 2015 р. в Україні існувало близько 12 тис. територіальних громад, з яких у понад 6 тис. чисельність жителів становить менш 3 тис. осіб, у 4809 громадах – менш 1 тис. осіб, а у 1129 – менш 500 осіб. У більшості з них не утворено виконавчі органи відповідних сільських рад, відсутні бюджетні установи, комунальні підприємства тощо [4].

В умовах децентралізації влади формування самодостатніх територіальних громад, спроможних виконувати як свої, так і делеговані державою функції, здійснюється шляхом їх об'єднання та підтримки розвитку організаційними, фінансовими та іншими ресурсами. В областях України вже об'єднано 366 громад [5]. Місцевому самоврядуванню об'єднаних громад частково передані функції держави у сфері соціально-економічного розвитку регіонів, соціального захисту населення, утримання закладів охорони здоров'я

та освіти, транспорту й житлового фонду. За рахунок надходжень від податку на доходи фізичних осіб, державних дотацій, субсидій і субвенцій об'єднаним громадам збільшено фінансування.

Поки-що вирішена лише частина завдань місцевого самоуправління, але законодавчо вони не врегульовані з повноваженнями й переважно залишаються в компетенції державних органів влади. Для виконання функцій, які одночасно мають і державний, і самоврядний рівень не створено технологій взаємодії органів державної влади і місцевого самоуправління. Місцевий бюджет знаходиться у розпорядженні державних чиновників, які контролюють його доходні джерела. Отже, місцеве самоврядування залишається наодинці з повсякденними фінансовими проблемами, без вагомих прав у надро- і землекористуванні, без інструментів впливу на соціально-економічний розвиток «самоврядовоаної» території, без форм участі у законодавчій діяльності та формуванні соціально-економічної політики держави.

Для соціального облаштування території, підвищення якості життя населення у місцевих громадах не вистачає матеріальних (природних) і фінансових ресурсів, але є значні соціальні ресурси як продукт спільної діяльності населення і показник соціального інтелекту. Чим вищий соціальний інтелект місцевої громади, тим більші соціальні можливості вона має розв'язання місцевих проблем. Проте більша частина населення стримано оцінює соціальний потенціал місцевого самоврядування, не бере участі у розв'язанні місцевих проблем, пов'язує зміни на краще з реформами «зверху».

Нерозуміння суті місцевого самоврядування зумовлено низьким професійним рівнем діяльності місцевих органів влади, виконання управлінських рішень, інформованості громадян про місцеві події і проблеми, стереотипом негативного сприйняття працівників адміністрації як чиновників, які не знають і не враховують інтересів місцевого населення.

Нагальною необхідністю стає персоніфікація у стосунках «населення – місцева адміністрація», підвищення рівня управлінської культури (тактовність, єдність слова і діла, професійна честь, подвижництво), комунікативних якостей (увага до людей, манера поведінки), оцінювання результатів діяльності працівників адміністрації.

Потужну соціальну базу місцевому самоврядуванню забезпечує правова освіта і культура. Закономірністю для місцевого самоуправління стає використання технологій стратегічного

планування соціально-економічного розвитку територіальної громади; постановки й узгодження управлінських цілей, ресурсного та інформаційного забезпечення управлінських рішень і дій; діагностування й прогнозування управлінських проблем і ситуацій; планування (прогнозування) управлінських впливів, ухвалення рішень, вибору оптимальних способів і методів управління; організації комунікативної взаємодії, опрацювання й застосування способів регулятивного і мотиваційного впливу, критеріїв оцінювання співробітників і процедур їх відбору.

Література.

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97>.

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

3. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи / [Куйбіда В.С., Павленко В.П., Яцюк В.А. та ін.] ; за заг. ред. О. В. Турчинова. – К. : Геопринт, 2009. – 616 с.

4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/infographics/item/id/2>.

5. Об'єднання громад [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/region/approved>.

СУЧАСНІ ПРОЯВИ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

***ГРАБАР Н.Г., К. НАУК ІЗ СОЦ. КОМУНІКАЦІЙ, ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Для сучасної педагогічної науки головною є теза: навчити учитися, а не тільки дати набір знань, якими студент не завжди вміє розпорядитися. Зважаючи на наявність сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють вирішувати різноманітні пізнавальні задачі на якіснішому рівні, слід наголосити, що діяльність педагога залежить не тільки від цього, а й від професійної компетенції.